

EDUKACJA PROŚRODOWISKOWA W RAMACH ZAJĘĆ TECHNICZNYCH NA ETAPIE KSZTAŁCENIA PRZEDSZKOLNEGO

PYTEL Krzysztof, PL

Resumé

Pogarszający się stan środowiska przyrodniczego przejawiający się kryzysem ekologicznym, ekonomicznym i gospodarczym stwarza powszechne poczucie zagrożenia. Aby zrozumieć jego przyczyny bardzo ważna staje się edukacja społeczeństwa, przede wszystkim edukacja realizowana wśród dzieci i młodzieży. Proces wychowania oraz kształtowania wartości w człowieku, które są bardzo ważnym aspektem jego życia, może odbywać się w placówkach oświatowych lub poza nimi. Świadomość ekologiczna przyswajana przez młodego człowieka jest pojęciem złożonym. Świadomość ekologiczna może być indywidualna bądź społeczna, w zależności od tego, czy przedstawia się jej jednostkowy czy uniwersalny wymiar. Obie te świadomości posiadają wymiar realny, gdyż jest to świadomość rzeczywiście istniejąca w społeczeństwie, a jej poziom można zweryfikować. Celem analiz jest określenie roli edukacji prośrodowiskowej realizowanej w zintegrowanej edukacji przedszkolnej w ramach nauczania w zakresie treści wspomagania rozwoju umysłowego dzieci poprzez zabawy konstrukcyjne, budzenie zainteresowań technicznych.

Klíčová slova: IT, technika, dydaktyka, ekologia.

ECOLOGY TUTORING AS PART OF TECHNOLOGY MODULE IN PRE – SCHOOL EDUCATION

Abstract

State of getting worst of natural environment appears with ecological and economical crisis that causes difficulties and general feeling of threat. The education of society, first of all realized among children and youth becomes very important to understand this situation. The process of education as well as formation of values in human being are very important aspects of peoples life, that can be to hold in educational places or outside of them. Ecological consciousness assimilated by young man is folded notion. Ecological consciousness can be individual and can be social, in depend on fact, if introduces individually or universally assessment. Both these consciousnesses possess feasible assessment, because there is a really existing consciousness in society, and one can verify its level. The qualification of role of ecology education in area of teaching is realized in integrated pre - school education and this is the aim of conducted analyses. The education takes a course in field of content of supporting children's intellectual development by constructional parties in order to get up technical interests.

Key words: IT, techniques, didactics, ecology.

1 Wprowadzenie

Ekologia jako pojęcie i zjawisko istnieje od wielu wieków, jednak dopiero XX wiek pokazał jej istotną rolę. Potrzeba istnienia tej dyscypliny naukowej była ogromna. Dzięki działaniom środowiskowym można chronić świat przed zagrożeniami związanymi z wyginięciem zagrożonych gatunków roślin i zwierząt, degradacją środowiska i całkowitym wyczerpaniem surowców energetycznych. Działania proekologiczne zawsze i wszędzie są obecne w życiu człowieka, spotykamy się z nimi w domu, szkole, środowisku rówieśniczym. Budują one świadomość ekologiczną oraz zwracają uwagę na życie zgodnie z wymaganiami przyrody. Z działaniami prośrodowiskowymi można spotkać się w całym systemie edukacji, gdzie już od wieku przedszkolnego, poprzez proste czynności, dzieci poznają przyrodę, jej atrybuty i znaczenie w życiu człowieka. Edukacją ekologiczną w Polsce zajmuje się wiele instytucji. W formalnym i nieformalnym procesie kształcenia za problematykę ekologiczną odpowiedzialne jest Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz Ministerstwo Środowiska. Generalnie celem kształcenia kandydatów na nauczycieli oraz celem późniejszej pracy nauczycieli jest wspomaganie wszechstronnego rozwoju ucznia, czyli realizacja zadań w zakresie nauczania i kształcenia. Mając na uwadze osobowy rozwój ucznia, nauczyciele współdziałają celem tworzenia w świadomości uczniów zintegrowanego systemu wiedzy, umiejętności i postaw. Tworzą oni innowacyjne programy edukacyjne uwzględniające edukacyjne ścieżki międzyprzedmiotowe. Realizowane ścieżki edukacyjne posiadają walory dydaktyczne i wychowawcze a objęte nimi treści są ważne ze względu na osobowość dziecka, jego funkcjonowanie w grupie rówieśniczej i środowisku społecznym. Wprowadzenie ścieżek edukacyjnych do systemu szkolnego budziło wiele uwag i wątpliwości, gdyż istotą ścieżki edukacyjnej jest współpraca kilku nauczycieli, co jest o wiele trudniejszą formą kształcenia i wychowania niż uprawianie jednej specjalności. Tę sztukę nauczyciel wynosi z uczelni lub samodzielnie dochodzi do niej na drodze doskonalenia i samokształcenia.

2 Edukacja ekologiczna w przedszkolu – świadomy kontakt dziecka z przyrodą

Przedszkole jest miejscem, w których dzieci spędzają znaczną część dnia. Jest to miejsce, w którym uczą się jak postępować obecnie i w przyszłości. To zaraz po domu rodzinnym pierwsze miejsce, gdzie zdobywają wiedzę i wykształcenie. Dzieciom kojarzy się przedszkole z bez troską, zabawą, miejscem gdzie miło spędzają czas pod nieobecność rodziców. Począwszy od przedszkola poprzez szkołę podstawową, średnią, i studia, edukacja szkolna ma ogromny wpływ na budowanie i podnoszenie wiedzy, także ekologicznej. Już od najmłodszych lat życia zwraca się uwagę dzieciom na przyrodę, na jej elementy i atrybuty. Nauczyciele pokazują i uczą co można, a czego nie należy robić w trosce o jej zachowanie w nienaruszonym stanie. Kolejne szczeble edukacji pozwalają rozszerzać wiedzę poprzez zajęcia tematyczne, wycieczki przyrodnicze i przynależność do organizacji proekologicznych. Dzieci, zwłaszcza do dziesiątego roku życia, wyjątkowo szybko przyswajają nowe wiadomości. Dla dziecka w wieku przedszkolnym typowym przykładem aktywności jest zabawa, w trakcie której dziecko zaspokaja potrzeby rozwojowe i ćwiczy myślenie przyczynowo – skutkowe. Dzieci reagują najlepiej, gdy współuczestniczą w poznawaniu otaczającego świata. Proces uczenia się przebiega okolicznościowo i samorzutnie, a to właśnie niezamierzone uczenie się jest decydujące dla rozwoju umysłowego dziecka przedszkolnego. Zabawa pobudza orientację dziecka zarówno w życiu społecznym jak i

w świecie przyrody. Zabawa badawcza, której treścią są czynności poznawcze odkrywania nieznanych dotąd cech i własności przedmiotów i zjawisk, stymuluje rozwój intelektualny dziecka, które w trakcie i po dokonaniu odkrycia, rozwija wyobraźnię, pomysłowość i zmysł koncentracji uwagi. Zabawa badawcza, będąca środkiem rozwijającym myślenie konkretno – obrazowe i sensoryczno – motoryczne, wzbogacając wyobraźnię i potęgując wrażenia, poszerza samoistnie zasób wiadomości dziecka oraz reguluje natężenie procesów poznawczych. [3].

3 Edukacja ekologiczna w przedszkolu – świadomy kontakt dziecka z techniką

Przedszkole jest dla dzieci miejscem zaspokajania potrzeb poznawczych, gdzie dzieci mają okazję do gromadzenia doświadczeń. Zajęcia prowadzone z dziećmi nie zawsze udaje się przeprowadzić w spokojnej, miłej atmosferze, gdyż dzieci chcą przyciągnąć uwagę do siebie. Czas przeznaczony na edukację techniczną przynosi doskonałe rezultaty wychowawcze, gdyż technika towarzysząca człowiekowi przez całe niemal życie rozwija pomysłowość dziecka, jest przydatnym elementem wspomagającym jego rozwój, wyobraźnię, zmysł obserwacji i zasób wiadomości. Postęp techniczny znajduje swoje odzwierciedlenie w zainteresowaniach przedszkolaków. Przedszkole uczy dziecko żyć w społeczeństwie, przyzwyczajając do bezpiecznego korzystania z udogodnień technicznych, uświadamia znaczenie techniki oraz dostarcza wiedzy technicznej niezbędnej do życia we współczesnym świecie. Dziecko odtwarzając świat pokazuje go takim, jakim go widzi i przeżywa, a zabawa połączona z uczeniem stanowi etap przygotowania młodego człowieka do nowych form aktywności. System edukacji technicznej, podobnie jak edukacji ekologicznej porzuca przekazywanie wiedzy encyklopedycznej na rzecz kształtowania umysłu, postaw oraz wrażliwości. Realizując treści środowiskowe na zajęciach technicznych ważna jest forma edukacji ekologicznej realizująca aktywne uczestnictwo uczniów w procesie nauczania oraz podejście do nauczania uwzględniające możliwość realizacji doświadczeń. Zaletą edukacji technicznej jest sposobność formowania stabilnych postaw społeczno – moralnych dzieci poprzez ich aktywne zaangażowanie i uczestnictwo w różnych formach działalności technicznej.

Prace techniczne umożliwiają naukę przez współpracę w rozwiązywaniu problemów, w przypadku treści prośrodowiskowych są to problemy wynikające z wzajemnych relacji pomiędzy środowiskiem przyrodniczym a środowiskiem społecznym.

Etap edukacji przedszkolnej jest czasem wybitnie sprzyjającym rozwojowi umiejętności manualnych i technicznych. W działaniu które zawsze dzieci pochłania, rozwija się myślenie techniczne, praktyczne, konstrukcyjne oraz organizacyjne. Dzieci funkcjonują w codziennym kontakcie ze światem w środowisku techniki, w którym istotny jest u dziecka pozytywny stosunek do tego świata, jak i całego środowiska przyrodniczego, który jest rozwijany poprzez konfrontację poglądów i różnych punktów widzenia problematyki środowiskowej.

Edukacja techniczna w pracy pedagogicznej z dzieckiem w wieku przedszkolnym jest formą kontaktu dziecka ze światem współczesnej techniki, na poziomie podstawowym. Rozwija kulturę techniczną i kulturę pracy, a także w praktycznym działaniu dziecka urzeczywistnia elementarne zasady dobrej roboty. Dziecko chętnie wypowiada się za pomocą różnorodnych materiałów, poznając ich właściwości, nazwy a także w pewnym zakresie technologii, wykonuje przy tym różne przedmioty, montuje

konstrukcje z gotowych elementów. Poznaje przy tym budowę podstawowych przedmiotów, narzędzi, ich budowę i przeznaczenie a także sposób zabezpieczenia i właściwego posługiwania się nimi. Projektując różne formy edukacji ekologicznej w ramach przekazywania treści technicznych należy zwracać szczególną uwagę na ucznia oraz jego emocje pojawiające się podczas zajęć. Należy zachęcać go do aktywnego udziału w zajęciach oraz do podejmowania własnej aktywności. Kształtując poprzez rozmowy, zajęcia terenowe, czy działalność praktyczną świadomość ekologiczną, należy wykorzystywać aktywne metody nauczania, gdyż uczeń nie stanowi wtedy biernego uczestnika, tylko współuczestniczy w kształtowaniu tych procesów.

Treścią edukacji technicznej w wieku przedszkolnym jest praca dziecka, którą wyznaczają zadania techniczne mające charakter egzemplaryczny. Ten swobodny wybór zadań technicznych biorący za podstawę zainteresowania i potrzeby edukacyjne dzieci, umożliwia kontakt ze sztuką ekologiczną oraz zaangażowanie w działania proekologiczne.

4 Zakończenie

Uczenie się wymaga szerokiego wachlarza umiejętności, ale też wymaga osobistego zaangażowania. Efektywne nauczanie stale ćwiczy i rozwija te umiejętności. Bezpośredni kontakt z przedmiotem nauczania wzmacnia efekty zdobywanej wiedzy. Uczenie się tworzy podwaliny osobowości człowieka, a efektywne nauczanie odpowiada na potrzeby i możliwości konkretnej osoby. Efektywne nauczanie wymaga różnorodnych form prezentacji, zajęć grupowych, wyzwań i intelektualnej przygody. Szczególnie intensywne widzimy to na podstawie analizy dzieci wieku przedszkolnego. Edukacja ekologiczna tych dzieci to świadomie zamierzona, systematyczna i stopniowa działalność nauczyciela względem dzieci przy ich aktywnym udziale. Stymuluje ona wychowanka do osiągania pożądanych cech osobowości i kształtuje świadomość prośrodowiskową w kierunku wzorcowej świadomości, jaką byśmy chcieli aby posiadało społeczeństwo.

5 Literatura

1. KIEŁCZEWSKI D.: Ekologia społeczna. Wyd. Ekonomia i Środowisko, Białystok 2001.
2. KRASZEWSKI K., Podstawy edukacji ogólnotechnicznej uczniów w młodszym wieku szkolnym, WNAP, Kraków 2001.
3. MUCHACKA B., Zabawy badawcze dzieci w przedszkolu, Kraków 1992
4. NOGA H., Czy nowoczesność niweczy trud wychowania? [w:] Wychowawca 1998, nr 5, s.38-41. ISSN 1230-3720.

Lektorował: Henryk Noga, PhD,

Kontaktnej adresa:

Krzysztof Pytel, PhD,
Instytut Techniki, Wydz. Mat-Fiz-Tech, UP, ul. Podchorążych 2, 30-084 Kraków, PL,
tel. +48 12 6382521, fax +48 12 6382521, e-mail kpytel@ap.krakow.pl